

Samobor, 1. studena 1955.

List izlazi svakog 1. i 15. u mjesecu. — Cijena pojedini-
nom broju 10 Din. — Tromjesečna pretplata 60 Din.,
polugodišnja 120 Din. — Tekući račun kod filijale Na-
rodne banke u Samoboru broj 438-T-58. — Glavni i
odgovorni urednik Stanko Vugrinec, Starogradska 15.
Tiskara „Prosvjeta“ Samobor.

ORGAN SOCIJALISTIČKOG SAVEZA RADNOG NARODA GRADA I KOTARA SAMOBOR

III. zajednička sjednica oba Vijeća Narodnog odbora općine Samobor

21. X. o. g. održana je III. zajednička sjednica oba Vijeća NO-a općine Samobor. Sjednici su prisustvovala 32 odbornika Općinskog vijeća, 23 odbornika Vijeća proizvođača, te rukovodeći službenici administracije općine.

Sjednici su nadalje prisustvovali i narodni zastupnici Stjepan Skubić i Stjepan Dovečer.

Na dnevnom redu sjednice nalazili su se važni problemi iz gotovo svih sektora djelatnosti, a zaključci su bili:

OBA VIJEĆA NOK-a ZAGREB održala su 27. X. sjednicu. Naročito živa diskusija vodila se o polugodišnjem izvještaju Trgovačke inspekcije, koja je naišla na štetne djelatnosti u pojedinim biroima i privrednim organizacijama. U cilju efikasnije kontrole istaknuta je važnost povezivanja organa Trgovačke inspekcije s društvenim organizacijama, kao i o potrebi veće kontrole od strane radničkih savjeta i upravnih odbora u poduzećima.

Tragom herojskih partizana

Slike o slobodi iz našeg kraja

U ljetu 1941. god. došao je jedno jutro u Samobor Josip Engel, koji je po zadatku Pavla Papa-Silje i Rade Končara-Brke, a u zajednici sa svojim bratom Stjepanom konstruirao prvu radio stanicu za Centralni komitet Komunističke partije Hrvatske. Engel je u Samobor došao s kovčegom, u kojem je bio prijemnik, da ispita jačinu stanice. On je u Samoboru našao pogodno mjesto, raspremio svoj kovčeg i počeo s radom. Bio je zadovoljan, kad je radio stanica na daljini od 20 kilometara pokazala dobre rezultate. Samobor je bio najpogodniji za taj rad, jer su njegove šume pružale veoma dobar zaklon od znatljivih pogleda. A kada je pročitan preko te radio stanice proglas CK KPH-a o dizanju Ustanka, ustaška banda u Samoboru nije ni slutila, da se stanica ispitivala tu pod njihovim dohvatom.

Nedaleko od Samobora je selo Rakov Potok. Njegovo ime su ustaše zavile u crno. Tu su strijeljani bezbrojni rodoljubi, partizanski heroji i komunisti. Cvijet jednog naraštaja leži pokošen ovdje zlikovačkim mecima. Evo historije jednog od tih boraca, koji je svoje oči zauvijek zaklopio u Rakovom Potoku.

Kalnički partizani Gustav Perl-Benda i Franjo Marinić pošli su 5. listopada 1941. u Koprivnicu da ubiju ustaškog »doglavnik« Milu Budaka, koji je tamo trebao o-

OBAVIJEST

Ovime obavještavamo sve zadrugare, da se kancelarija Uprave Poljoprivredne zadruge Samobor preselila u Šmidhenovu ulicu br. 4. (prije kancelarija Obrtne zadruge).

— prihvaćen je izvještaj o izvršenju Društvenog plana bivšeg kotara Samobor za 1954. god. i I. polugodište 1955. god.;

— donijeta je Odluka o proračunu NO-a općine za financiranje administracije od 1. IX. do 31. XII. 1955., a prihodnom i rashodnom stranom u visini od Din 15,559.600;

— donijeta je Odluka o proširenju budžeta NO-a općine za 1955. god. iz sredstava općinskog priraza bivših općina, sa prihodnom i rashodnom stranom u visini od Din 8,983.000;

— donijeta je Odluka o ujednačavanju propisa na području NO-a, donesenih po bivšem kotaru i bivšim općinama;

— donijet je novi Sajamski red;

— donijeta je Odluka o dopunskim plaćama i položajnim dodacima službenika administracije NO-a općine;

— donijeta je Odluka o osnivanju Biro-a za posredovanje rada kod NO-a općine.

Pored ovih zaključaka doneseni su još neki, koji reguliraju neke probleme iz rada NO-a.

držati neki zbor. Bili su otkriveni. Marinić je zarobljen, a Perl-Benda se uspio ubiti iz svog pištolja. Nakon strahovitog mučenja i vucarenja po zatvorima ustaše ubijaju Marinića u Rakovom Potoku.

Mnogo je ljudi strijeljano u Rakovom Potoku, pravih ljudi, ljudi, koji su voljeli svoju zemlju.

Iz izvještaja Dragutina Sailija, povjerenika CK KPH-a za Zagrebačku oblast, Centralnom komitetu Komunističke partije Hrvatske za razdoblje od 10. IV. do 15. VI. 1942. godine:

»... Kotar Samobor. Od progona, koji su vršeni u ovom kotaru još prošloga mjeseca, rad se nije oporavio. Jedino u dvije općine otpočelo se aktivnim radom Saveza komunističke omladine Jugoslavije. Osnovani su novi aktivni, kojima su postavljeni zadaci, da rade na stvaranju F. M. G. (Fronta Mlade Generacije). Seljaci sve više prelaze Narodno oslobodilačkoj borbi. Napuštaju izdajničko vodstvo Hrvatske seljačke stranke i prilaze odborima N. O. borbe. Do sada se javilo prilično seljaka za partizane iz ovooga kotara. Vojnih bježnaca imade oko 260. Taj broj sve više raste. I ovdje prijete ustaški krvnici s istjerivanjem seljaka iz njihovih domova«.

Žumberak. 4 su godine odjekivali usamljeni hici, žestoki plotuni, mitraljeski rafali, paljba iz topova i korak narodnog borca u njegovim šumama. Mnogo je boraca našlo vječni mir u toplim njeđrima Žumberačkih planina. Ostao je... narodni heroj Miloš Kljaić, komandant prve brigade, VIII. divizije... Đorđe Dragojević, Simo Vučinić i drugi... stotine i hiljade partizana ostavilo je tu svoje živote na Žumberku.

Vijesti

SKUPŠTINA ZAVODA ZA SOCIJALNO OSIGURANJE održana je 25. X., gdje su rješavani uglavnom problemi oko izgradnje zgrade Zavoda. Na kraju dan je pregled ovogodišnjeg financijskog stanja. Kod dugovanja prigovarano je velikim zastacima kod privatnih obrtnika, jer je sadašnje dugovanje preko 2.000.000 dinara.

USKLAĐIVANJE TRGOVAČKE MREŽE S NOVIM PROPISIMA U TRGOVINI — rješavao je Savjet za privredu NOO-e Samobor na svojoj sjednici 27. X. Zaključeno je da se izaberu savjeti potrošača u Samoboru i Bregani, a u cilju bolje kontrole da se uvedu paragon-blokovi u prodavaonicama. Pod drugom točkom dnevnog reda vođena je rasprava o Odlukama NO-a iz sektora ugostiteljstva. Na kraju rješavane su molbe za obrtničke i ugostiteljske radnje.

FUZIJA KSPZ SAMOBOR S NOVIM KSPZ ZAGREB — Reorganizacijom narodnih odbora i stvaranjem novih kotareva osnovan je i u skladu s tim promjenama novi Kotarski savez poljoprivrednih zadruga u Zagrebu. Na skupštini 15. X. KSPZ Samobor u prisutnosti predsjednika novog KSPZ Zagreb druga Franje Antolkovića i predstavnika općine donijet je zaključak da se pristupi KSPZ-a Zagreb. Tome je prethodilo niz sastanaka i diskusija, na kojima su se objašnjavale nejasne stvari prije nego se prišlo novoj organizaciji.

USPJELI SASTANAK SSRN U VII. BLOKU bio je 25. X., na kojemu je prisustvovalo preko 80 osoba. Diskusiju o našoj ekonomskoj politici započela je druga Milka Kufrin, nar. zastupnik, koju je dopunio drug Alojz Valečić, nar. zastupnik. Prisutni su prigovarali nekim tvornicama u pogledu redosljeda zaposlivanja, da ne uposljuju žene prema ekonomskoj snazi i socijalno ugroženije, tako da bogatije negdje dobe prije zaposlenje. Dalje su iznošeni nedostaci vožnog reda na Samoborskoj željeznici za školsku djecu i pomanjkanje čekaonice u Zagrebu na Samoborskom kolodvoru.

PREHRANA RADNIKA I SLUŽBENIKA U SAMOBORU. Savjet za privredu Narodnog odbora općine na svojoj sjednici prodiskutirao je stanje prehrane radnika i službenika po ugostiteljskim objektima, kao i pojedinim privatnim kuhinjama. Uočeno je pomanjkanje jednog restorana ili menze, gdje bi se ishrani radnika i službenika posvećivalo više pažnje i onemogućavalo iskorištavanje takve situacije po pojedincima nabijanjem cijena.

U tu svrhu održana su 2 sastanka 17. i 20. X. s predstavnicima radničkih savjeta, direktorima svih privrednih poduzeća i ustanova, te rukovodiocima sindikalnih podružnica. Sastanku su prisustvovali i predstavnici masovnih i političkih organizacija, te predstavnici NO-a općine i Općinskog sindikalnog vijeća.

Zaključeno je, da se pristupi osnivanju menze, a poduzeća, ustanove i NOO-a su dali svoja obećanja za pomoć u raznim vidovima.

Za unapređenje poljoprivrede na bivšem kotaru Samobor Narodna banka je izdala dinara 14,718.796.--

Vlada Jugoslavije i njeno privredno rukovodstvo pomoći će svaku akciju, koja ide za tim, da se poljoprivredna proizvodnja podigne na viši stupanj, jer je to u interesu Jugoslavije, u interesu svakog njenog građanina, u interesu seljaka. Svakog onog, koji hoće to da postigne, tko hoće da primijeni sredstva za dobivanje većih prinosa, Vlada će pomoći bilo kreditom, bilo jeftinom industrijskom robom... rekao je drug Svetozar Vukmanović.

Ostvarenje naprijed navedenog je išlo iz Uredbe o kreditiranju individualnih poljoprivrednih proizvođača, kojom su se Uredbom koristila sela našeg područja. — Ona su se koristila s namjerom, da povećaju svoj stočni fond i to nam je dalo povoda, da se prošetamo kroz filijalu Narodne banke u Samoboru i da s time zainteresiramo čitaoce našega lista.

Od stupanja na snagu ove Uredbe, poljoprivredne zadruge su uzele inicijativu po-

većanja stočnog fonda za svoje zadrugare. Ova pohvalna inicijativa dala je kasnije podstrek i pojedinim seljacima (individualcima) za interes razvijanja stočarstva. — Takav agrarni razvoj pospješio je, da se nadoknađi ono, što je protekli rat prouzročio, a što se pokazalo i sada na poljoprivrednoj izložbi u Zagrebu.

Tako su opet poljoprivredne zadruge odigrale važnu ulogu u našem poljoprivrednom daljnjem razvitku, jer su za ovu granu bacili sjeme interesa i izvan granica zadrugarstva, a sve za to, da se uzdigne naše stočarstvo, ratarstvo, podrumarstvo, voćarstvo i sve ostale grane poljoprivrede. — To je naš novi nagoviješteni agrarni razvoj.

Preko poljoprivrednih zadruga: Samobor, Lug, Hrastina, Galgovo, Strmec i Sv. Nedjelja koristilo je 116 korisnika kredite individualnih poljoprivrednih proizvođača u ukupnom iznosu od dinara 6,285.796, a sve za nabavu rasplodnih krava. — Samo nastojanje ovih zadruga nije bilo uzaludno, jer pored postignutog moralnog učinka prema zadrugarstvu i zajednici, sve zajedno su dobile na proviziji dinara 62.857, a daljnja financijska dobit predstoji im vršenjem polugodišnjih otplata korisnika ovog kredita. Još prije korištenja kredita, zajmotražiocu su uplatili u zajednicu 1,257.159 dinara po određenom postotku iz Uredbe.

Dalje je sama filijala izdavala kredite i to po vrstama za:

krave 206 korisnika u iznosu od 7,134.000 dinara; svinje 13 korisnika u iznosu od 245.000 dinara; kobile 19 korisnika u iznosu od 647.000 dinara; bikova 1 korisnik u iznosu od 35.000 dinara; poljoprivredni alat 8 korisnika u iznosu od 122.000 dinara; umjetno gnojivo 2 korisnika u iznosu od 24.000 dinara; tekstil 3 korisnika u iznosu od 26.000 dinara; što sve ukupno s onim kreditima preko zadruge izlazi, da je filijala podijelila kredita za 14,718.796 dinara.

Svakako, da je ova cifra mogla vrlo povoljno djelovati na agrarni razvoj naše privrede. Dalje smo mogli ustanoviti, da je najviše kredita izdano za stočarstvo, što prema broju korisnika i tržišnim cijenama možda i ne odgovara stvarnoj vrijednosti, ali su seljaci iz svojih ušteđevina nadomje-

štali razlike i kupovali onu stoku, za koju su imali interes. Nevrijedno je spominjati mali broj nesavjesnih korisnika ovog kredita, koji su nenamjenski utrošili taj kredit, a koji su budnom pažnjom filijale morali vratiti cijeli pozajmljeni iznos i mnogo prije roka.

Osim toga, zapaziti je, da je mnogo veći interes za rasplodnu stoku, negoli za poljoprivredni alat, za koji je interes bio dosta slab, ali se sada sve više pojavljuje. Moguće to uvjetuju male parcele zemlje i još nedovoljna svijest o koristi agrotehničkih sredstava, ali iz poznavanja organizacije i rada naših poljoprivrednih zadruga i ova agrotehnička sredstva će zainteresirati naše selo.

Da je ova Uredba naišla na potpuno razumijevanje baš kod onih, za koje je i izdana, vrijedno je spomenuti, da nema zastoja u otplatama i da korisnici udovoljavaju svojim obavezama, jer se jedino tako mogu odužiti intenciji Vlade Jugoslavije i njenom privrednom rukovodstvu, pomoći svake akcije u primjeni sredstava za dobivanje većih prinosa. — p —

NOVI VOZNI RED NA ŽELJEZNICI ZAGREB — SAMOBOR

Polazak vlakova iz Samobora u Zagreb u:
4.20, 6.10, 7.58, 10.30, 12.18, 15.55, 17.24, 20.17
— vozi na radne dane, nedjelje i državne praznike;

Polazak vlakova iz Samobora u Breganu u:
6.25, 9.20 (samo nedjeljom), 13.40, 14.40, 18.40 (subotom i nedjeljom) 20.10 (svaki dan osim subote i nedjelje);

Polazak vlakova iz Zagreba u Samobor u:
6.10, 8.00, 10.30, 12.20, 14.40, 17.30, 19.45, 22.40, vozi na radne dane, nedjelje i državne praznike;

Polazak vlakova iz Bregane u Samobor u:
6.55, 9.50 (samo nedjeljom), 14.05, 15.10, 19.10 (samo subotom i nedjeljom) i 20.40 (svaki dan osim subote i nedjelje).

Novi vozni red stupa na snagu 2. XI. 1955. **Uprava željeznice**

ZAPOČEO IDEOLOŠKO-POLITIČKI SEMINAR

U petak 7. X. o. g. započeo je u Samoboru seminar za partijske, sindikalne i frentovske aktiviste, kojega posjećuje oko 70 učesnika.

Seminar će trajati kroz zimski period u kojem je predviđeno obraditi 13 aktualnih tema iz područja politike, privrede i nauke.

Ovaj seminar organizirala je komisija za ideološko-politički rad Općinskog komiteta SKH. **M. G.**

STIGLA KINO APARATURA USKE VRPCE

Ovih dana stigla je u Samobor kino aparatura uske vrpce 16 mm iz tvornice »Iskra« Kranj, koja će služiti za prikazivanje filmova u selima općine Samobor. — Sada je omogućeno prikazivanje zdravstvenih i prosvjetnih filmova pošto će se aparatura montirati na automobil i obilaziti sela. **M.**

Franjo Kordić:

Planinari »Japetića« historijskim mjestima NOB

(Nastavak)

Predsjednik društva, drug Sudnik, kraćim, lijepim govorom poželio nam je sretan put. Naše raspoloženje pomalo se gubi gledajući tmurna lica tajnika Jože i Braćeka, koji dođoše da nas isprate. Žalost, što ostaju, čita im se na licima. Krešo nešto petlja s naprtnjačom i harmonikom, koju smo posudili u Đačkom domu, a Ramona ga gitarom gurka, da požuri. Ukrcavamo se u kamion. Pod kišobranom drug Stanko Vučurinec želi nam sretan put, a i brižne majke i žene došle su da isprate svoje.

Podosmo. Kiša sve jače pada, ali mi smo ipak vedro raspoloženi. Na kolodvoru u Zagrebu dobismo broj kola, gdje su nam rezervirana mjesta. Na peronu instiktivno složismo naprtnjače u ravnu liniju tako, da drugi putnici pohvalno govore o našoj disciplini. Dobar početak, jer o disciplini mnogo što-šta ovisi.

Pristiže vlak. Nađosmo naš vagon i ukrcasmo se. Nažalost ustanovismo, da imamo 2 kupea, mjesta dovoljno, ali ih dijeli zid. Međutim, to se kasnije pokazalo praktično, jer je jedan kupe služio za spavanje, dok su u onom drugom Ramona i Krešo neumorno svirali do jutra i s ostalima gromko pjevali. Do ovoga »veselog« kupea bio je jedan veći kupe, koji nije bio pregradom odijeljen. U njemu je putovala u Sarajevo neka inženjerska grupa. Bit će, da im je već dodijala naša, iako skladna glazba i pjesma, te jedan od grupe kartas inženjerske grupe primijeti:

— Drugovi, ima ih ovdje, koji spavaju.

— Ima ih, koji i kartaju, — spremno odgovori Zvonko.

— Ali, smetate onima, koji spavaju, — opet će onaj.

— Onima, koji spavaju, sigurno ne smetamo, — dokrajči Zvonko.

Smijeh. Zdrava logika.

I tako sve do dana. Pjesma, glazba smijeh. Kao dodatak glazbi usklađeno je i udaranje u manji kotlić. Negdje oko Doboja šutljivi Krešo šutke skine harmoniku i stavi je u naprtnjaču, a za njim se poveđe i Ramona. Na naše primjedbe, da nastave, nisu se obazirali, već odoše u »kupe za spavanje«, popnu se na police i utihnuše.

Netko se sjeti, da bi dobro došla crna kava. Eto prilike, da se iskušaju naša nova kuhala sa špiritnim tabletama. Za čas Štef pronađe kavu, na pod stavismo kuhalo i zapalismo tabletu. Za vrlo kratko vrijeme razlijegne se ugodan miris kuhane crne kave tako, da je inženjerska grupa začuđeno, a vjerujem i čeznutljivo, provirivala k nama. Bilo je više tih kuhala sa špiritnim tabletama, ali smo kuhali samo u jednom, i to svih nas 8 u kupeu. Svi smo bili »vještaci« u kuhanju na ovoj spravi i stalno su padale poduke:

— Štef, skini poklopac, vidiš da ti kapa s njega na tabletu, pa se gasi.

— Ne će zakipiti.

— Hoće, hoće.

— Zakvači držak.

— Pazi, razli se!

— Pripravi drugu tabletu.

— Dosta je i ova. Zar ne vidiš da piše, da je jedna dosta za 1/4 litre vode?

— Ne vjeruj, komercijalna posla.

— A joj, opekoh se!

— Drži za ručku.

— Evo ga, kipi!

— E, dobro. Gotovo je. Polako skini!

Osam glava se odvoji jedna od druge i netko čašu, netko poklopac od porcije, netko poklopac od kuhala nađoše i s licem važnog faktora u kuhanju kave, kao da se bez nas svakoga pojedinog ne bi mogla skuhati, očekivamo svaki svoj dio. Iako je bila prilično bljedunjava, hvalismo je, kako je dobra i ukusna. Pošto smo svaki dobili vrlo malo, jer kuhalo sadrži svega 1/4 litre, a počeo se javljati i »spavači kupe«, to prionusmo sada s 2 kuhala. Opet poduke, skupljene glave, nove primjedbe, važna lica. Sada je 10 mozgova skoncentrirano, da bi se što bolje i uspješnije kava skuhalo, a 20 ruku svakog trena je spremno da stupi u akciju, ako bi slučajno počelo kipjeti ili se što drugo dogodilo. Pukim slučajem kuhala se nisu, iako stoje na nesigurnim nogama, prevrnula. Uza sve to skuhana kava bila je osrednje kvalitete.

Dolazimo u Sarajevo s manjim zakašnjenjem. Izvlačimo se iz vagona s nabrekli naprtnjačama. Idemo za ostalim putnicima. To nam je najsigurnije, da ćemo izaći pred stanicu, jer podzemni prilazi peronima još nisu svi potpuno izgrađeni, pa je potrebno po nekoliko puta spuštati se u hodnike i izlaziti iz njih, a prilično je teško i orijentirati se, jer nema kašiputa. To je imalo za posljedicu, da smo pred stanicu išli najprije četvorica, a ostali su se u grupicama dovlačili i do 15 minuta poslije. (Nastavit će se)

ZDRAVSTVO

Osvrt na jedan socijalno-medicinski problem

Epidemiološki i socijalni značaj tuberkuloze

U zdravstvenoj povijesti čovječanstva zapažamo pojavu tuberkuloze od najstarijih vremena. Postoji mišljenje, da su se tragovi te bolesti našli već na ostacima prethistorijskih ljudi — na kostima pračovjeka. Sigurno je međutim, da je tuberkuloza oboljenje, koje je bilo poznato najstarijim civiliziranim narodima; o tome nam govore neki stari zapisi iz Indije, Kine, Egipta, Mezopotamije i Grčke. Kako se u toku vjekova širila civilizacija — vojnopolitičkim i trgovačkim putovima — na nova, sve udaljenija područja, tako možemo slijediti i širenje tuberkuloze iz zemalja stare civilizacije u nove krajeve.

Zanimljivo je svakako zapažanje, da tbc tada — u starom, srednjem i znatnom dijelu novoga vijeka — nije bila masovna bolest, iako bismo to očekivali s obzirom na tadašnje nepovoljne socijalne i još slabije higijenske prilike kod širokih slojeva pučanstva.

Izgleda, da ni robovlasničko društveno uređenje, a ni feudalizam sa svojom tlačkom i ugnjetavanjem kmetova — nisu pružili tuberkulozi dovoljno uslova za masovno proširenje, dok su u tim razdobljima itekako harale druge pošasti, kao na pr. guba, kuža i kolera. — Tako povijest medicine bilježi nastupanje tuberkuloze u epidemijskom obliku tek u novije vrijeme. U doba razvijanja kapitalizma, — u Evropi naročito u XVIII. i XIX. stoljeću. Najprije su bile zahvaćene zemlje Zapadne Evrope (Engleska, Belgija, Francuska), a zatim se bolest postepeno proširila preko Srednje Evrope na istok.

Pitamo se, što je izazvalo takav razvitak, takvo proširenje tuberkuloze kao socijalnomedicinske pojave novoga vijeka?

Nastanak i razvitak tbc-epidemije očito su zavisni od različitih društvenih utjecaja, od t. zv. socijalnomedicinskih faktora. Dok s jedne strane ne možemo poreći važnost zaraze klicama, važnost širenja bolesti putem poznate »kapljice infekcije« (kod govora, kašljanja, kihanja, pljuvanja na pod), to su s druge strane za njeno masovno proširenje neophodni i socijal. uslovi života, uslijed kojih dolazi do osjetljivog smanjivanja prirodne otpornosti tijela, kod većeg broja ljudi, — i to osobito zbog većeg fizičkog i duševnog iscrpljivanja, kod smanjene vrijednosti hrane, kroničnog alkoholizma, slabih ekonomskih i higijenskih prilika. Uopće radi loših životnih okolnosti.

Tako možemo razumjeti, da se u korak s naglim razvitkom industrijalizacije u svijetu, uz postepeno proleteriziranje većih

II.

dijelova pučanstva, pojavila i tuberkuloza kao vrlo rasprostranjena bolest, pretežno kod siromašnih odn. osiromašenih slojeva naroda, a ponajprije kod većeg broja radnika u pojedinim industrijama. Kod tih se ljudi očigledno morala promijeniti dotadašnja biološka otpornost prema uzročniku bacilu tbc, u smislu jakog slabljenja njihovih prirodnih obrambenih snaga pod utjecajem novih, nepovoljnih životnih okolnosti, po odlasku iz sela u gradove. Među te okolnosti računamo: promjenu boravišta i načina života — u smjeru pogoršanja; znatnije tjelesno iscrpljivanje pod težim radnim uslovima, napose u noćnom i prekovremenom radu; premalo odmora uz nedovoljnu, slabiju prehranu; učestale živčane potrese uslijed napetih odnosa između poslodavca i radnika i dr. To je sve djelovalo naročito razorno na zdravstveno stanje mladih radnika, među kojima je bio i veliki broj omladinaca pa i maloljetnika.

Promatramo li razvoj i glavni zamah tbc-epidemije u našim zemljama, zapažamo, kako se i ona širila usporedo s razvitkom tadašnje industrijalizacije, sa smjerom kretanja — sjeverozapad-južokod, od Slovenije preko Hrvatske i dalje. Čini se, da je u hrvatskim krajevima bio vrhunac epidemije oko god. 1900., s još jednim skokom u toku I. svjetskog rata, a poslije nje nastupa polaganije širenje, pa se smrtnost smanjuje u apsolutnom i relativnom broju. Broj obolijevanja bio se također nešto smanjio, ali poslije opažamo, da više ne opada u razmjeru s padom smrtnosti; dok se smrtnost od tbc u kasnijim godinama počela naglje smanjivati, broj bolesnika ostaje jednak, a povremeno se i povećavao.

Statistički podaci (javna zdravstvena služba, SUZOR, OUZOR i dr.) nam pokazuju, da je ta bolest, u proširenom obliku, zahvatila ponajprije stanovništvo gradova, većih mjesta i industrijskih središta, odakle se kasnije proširila i na seoske, poljodjelske krajeve. U industriji su bile osobito pogođene neke grane, kao što je na pr. grafička industrija, prerađivanje kože i njenih surogata, industrija duhana, mašinska i tekstilna industrija. Ti se odnosi nisu ni poslije mnogo izmijenili i uvijek je bio ponajveći broj bolesnih od tbc u navedenim strukama, ali je značajno, da se među oboljelima uz radnike nalazio sve veći broj namještenika i službenika javnih ustanova (»državnih ureda«).

Moramo zaključiti, da su i ovdje bile odlučne životne prilike tih staleža, koje su poremetile dotadašnju ravnotežu: nesumnji-

vo su od značenja bile pogoršane radne okolnosti, rad u nehigijenskim — tijesnim, slabo zračenim i slabo osunčanim prostorijama, rad na »šalterima« i sličnim uredovnicama, uz povećanu fizičku i žvčanu napetost. Zacijelo su došle sve više do izražaja i druge nepovoljne okolnosti, kao što je na pr. postepeno smanjivanje vrijednosti prosječne zarade u redovitom radnom vremenu, stoga sve veći prekovremeni rad; od ostalih faktora važno je stanje prehrane kao i stambene prilike, koje su se progresivno pogoršavale naročito u gradovima i industrijskim centrima.

Relativno najmanji broj obolijevanja bio je na selu, t. j. kod isključivo poljoprivrednih radnika, zemljoradnika. Ipak zapažamo sve veći porast broja bolesnika kod onog seoskog stanovništva, koje radi uposlenja u privredi putuje svakodnevno na rad u gradove ili na udaljenija radilišta. Većinom se i nije radilo o ljudima, koji bi obavljali preteški fizički rad, nego je kod njih zacijelo došlo do velikog iscrpljivanja zbog premorenosti, nedovoljnog odmora, uz kvalitetno deficitnu prehranu. To su naime oni radnici, koji su osim svoga zaposlenja u privredi obavljali još i veliki dio svoga zemljoradničkog posla kod kuće, koji su svakodnevno putovali po 5 do 6 i više sati, a hranili su se dosta neredovito i često ispod potrebnog dnevnog prosjeka, kako su to utvrdile ankete o prehrani, što ih je proveo naš Centralni higijenski zavod.

Kod seljaka-zemljoradnika stanje je općenito uzevši u toliko bolje — usprkos njihovoj također kvalitetno slabijoj, a djelomice i neracionalnoj prehrani, — što vrst i način njihovog rada, pod normalnim prilikama, ne dovode do tako jakog iscrpljivanja organizma, kao što je to slučaj kod spomenutih industrijskih radnika. Zato kod seljaka ni prirodna tjelesna otpornost protiv bolesti, uključivši i tuberkulozu, ne padne tako često ni na dulje vrijeme ispod kritične vrijednosti. Da su međutim i za proširenje tbc na selu, među isključivo seoskim-ratarskim stanovništvom, socijalnomedicinski momenti od bitnog značenja, očigledno je, kad uzmemo u obzir, da najveći broj našega seljaštva sačinjavaju maloposjednici, koji uz svoje relativno slabije imovinske prilike žive još i danas u priličnoj zaostalosti — u pogledu obrađivanja zemlje, tehničke i higijenske kulture, kao i u pogledu stupnja prosvijećenosti, uz stare poroke kroničnog alkoholizma, sujevjerja i često pretjerane konzervativnosti. Sve to na svoj način snizuje i materijalni životni standard.

U zaključku možemo reći, da tuberkuloza nije obična zarazna bolest, bolest oboljelog pojedinca, koju bi se moglo tretirati po pojedinim slučajevima, samo individualnim liječenjem. Tuberkuloza, premda pretežno kronično oboljenje, ipak nastupa i masovno u epidemijskoj formi, sa svim negativnim posljedicama za društvo, za narodnu zajednicu. Ona je izrazito socijalna pojava, oboljenje, kod kojeg dolaze do izražaja socijalni odnosi i naročito promjene u socijalnim odnosima, u društvenim uslovima, — promjene, koje bitno utječu na prirodnu otpornost čovjeka prema uzročniku-bacilu tbc.

U toku života svaki se čovjek prije ili kasnije zarazi klicama te bolesti, ali organizam ne obolijeva ozbiljnije, dokle god nije došlo do znatnog smanjivanja njegovih obrambenih snaga, uslijed navedenih socijalnomedicinskih faktora. Čim u nekoj skupini ljudi prirodna tjelesna otpornost pada na dulje vremena ispod kritične vrijednosti, možemo sa sigurnošću očekivati pojavu tuberkuloze!

Iz izloženog je vidljivo, da sama zdravstvena služba ne može u većoj mjeri utjecati na opadanje ili na porast tuberkuloze. U svom terapeutskom smjeru medicina je uspjela pomoću novih sredstava jako smanjiti pomor od tbc, a u preventivnom smislu nastoji što više ograničiti zarazu, ali za suzbijanje te bolesti i njeno iskorjenjivanje od najvećeg je značenja uklanjanje onih socijalnih faktora, koji dovode do razbuktavanja bolesti u njenom epidemijskom obliku.

Dr. I. V.

PLANINARSKI TJEDAN U SAMOBORU

U nedjelju, 23. X. samoborski planinari otvorili su svoj »Planinarski tjedan« svečanim otvorenjem izložbe planinarske fotografije »Ljepote planina« u Gradskom muzeju, pod pokroviteljstvom ing. Ivana Jermana direktora »Fotokemike«. Toj svečanosti prisustvovali su: predsjednik NO-e općine Stanko Vugrinec i tajnik Čedo Bastijančić, predstavnik Planinarskog Saveza Hrvatske Vilim Strašek, predstavnici planinarskih društava: »Zagreb«, »Željezničar«, »Velebit«, »Podsused«, »Sisak«, »Mošor-Split«, »Prijatelj prirode«, »Sljeme« s velikim brojem planinara i ostalih građana. Pozdravljajući goste, predsjednik PD »Japetić« I. Sudnik istakao je, da izložba »Ljepote planina« pokazuje zamjerne rezultate rada oduševljenih planinara, fotoamatera koji na svojim pohodima u planine bilježe svojim fotografskim aparatima beskrajne vidike s alpskih vrhunaca, grandioznost krševitih stijena, oni otkrivaju ljepote planinarskih pejzaža, uživaju u blagotvornom miru jezera i mora, zapažaju savršene oblike planinskog cvijeća, uzbuđuje ih prekrasan oblik i sklad linija pojedinih planina nad kojima plivaju obasjani suncem oblaci fantastičnih oblika.

Planinari fotoamateri izgrađuju se u prave umjetnike, koji osjećaju svoju povezanost s prirodom, sa njenom stvaralačkom snagom. Pri tome se rađa neodoljivi estetski nađon, da te otkrivene prirodne ljepote i život planinara u planinama zabilježe trenutno svojim fotografskim aparatima, dobivajući time trajne dokumente i uspomenne za nebrojene doživljaje i užitke.

Zatim je govorio predsjednik novoosnovanog PD-a »Dr. Maks Plotnikov« Selak istaknuvši veličinu našeg velikog planinara i alpiniste, pionira i organizatora naše mlade fotoindustrije — pokojnog dra. ing. Maksa Plotnikova, u čiji je spomen i organizirana ova izložba planinarskih fotografija. Izrazio je također nadu, da će se ovakve izložbe nastavljati redovito svake godine u organizaciji drugoga društva. Potom je udovica dra. Plotnikova predala novome društvu svilenu izvezenu zastavu, koja je podignuta na jarbol.

Nakon pozdravnih govora delegata Saveza i društava ing. Jerman je proglasio izložbu otvorenom, pa su je svi prisutni s velikim zanimanjem razgledali.

PROSVJETA I KULTURA

NARODNO SVEUČILIŠTE
PREDAVANJA

U Narodnom sveučilištu Samobor održala je prošlog mjeseca predavanje šef Dispanzera za psihohigijenu dr. Vera Šarić. U svojoj temi »Ugrožena mladost«, predavačica je obuhvatila one, koji su već postali zločinci i pali pod udar zakona, i one, koji su skloni prestupima.

Ispitivanjem tih mladih zločinaca došlo se do zaključka, da se oni regrutiraju iz redova razorenih obitelji, a ponajviše iz redova, gdje su roditelji alkoholičari. Međutim, predavačica tvrdi, da alkoholizam nije neposredni uzrok toj pojavi, već uvjeti, pod kojima takva djeca žive i rastu. To isto vrijedi i za kriminalni film, koji jedva od stotine djece-gledalaca ima utjecaj na jedno. — Predavačica je spomenula i filozofsku teoriju Lombroza, koji je tvrdio, da ima rođenih zločinaca i prepoznaju se po izbočenim kostima, niskom čelu i t. d., ali naučno ta teorija nema nikakvu vrijednost.

Svom predavanju dodala je i statističke podatke, iz kojih je vidljivo, da je kriminalitet malodobnika od 1949. pa do 1955. u stalnom porastu, koji zabrinjava. U borbi protiv te pojave trebalo bi se angažirati čitavo društvo, a one, koji su već prošli popravne domove, odmah prihvatiti, a ne prepustiti ih same sebi, t. j. besposlici i ulici. — To aktuelno i interesantno predavanje slušalo je svega oko 100 osoba i to ponajviše malodobnika, a odraslih je bilo vrlo malo.

18. X. održao je predavanje u Narodnom domu upravitelj Gradskog muzeja drug Ivica Sudnik. Tema predavanja bila je: »Venecija grad umjetnina«. U svom predavanju obuhvatio je sva najznačajnija obilježja toga neobičnog grada, počev od njegove izgradnje na temeljima od balvana, historijski razvoj, arhitektoniku i slikarstvo od velike umjetničke vrijednosti, industriju, obrt i trgovinu, ugostiteljstvo, koje je najskuplje na svijetu, te golubove, koji u tisućama nadlijeću Veneciju.

Taj grad od 400.000 stanovnika prima dnevno na desetke tisuća stranaca-turista, koji žele vidjeti grad, koji je nikao iz mora, u kom su sabrane najvrijednije umjetnine svijeta i koji na koncu po svojim obilježjima predstavlja atrakciju za sebe.

Predavač je s naučnom ekskurzijom Društva muzealaca posjetio Veneciju, te će svoje utiske s toga puta objaviti u »Samoborskim novinama«.

FILMOVI U MJESECU STUDENOMU

- 2.—3. »Kad žene vole«, američki film. Potresna priča o životnom putu triju žena, koje svaka za sobom imaju prošlost i koju žele da zaborave. Sve tri su imale dijete i istog dana predaće ga u dječji dom. Vijest o avionskoj nesreći, u kojoj ostaje živo petgodišnje dijete, kraj mrtvih roditelja, koji su ga posvojili, budu u njima majčinski osjećaj i dolaze na mjesto nesreće u nadi, da je to njihovo dijete.
- 5.—7. »Rapsodija«, novi amer. kolor film. U naslovnoj ulozi Elisabeth Taylor i Vittorio Gassman. Film bijede i sjaja, ljubavi i patnja mladog umjetnika glazbe.
- 9.—10. »Majmunska posla«, američka komedija. Dobro odabrani glumci (Gary Grant, Marilyn Monroe, Ginger Rogers), kojima je povjerena gluma i solidna režija, čine ovu komediju vrlo zabavnim filmom, u kojem mladi kemičar radi na pronalasku sredstva za pomlađivanje.
- 12.—14. »Simeronska ruža«, američki kolor film, koji privlači svojim lijepim pejzazima i dinamičnom radnjom. To je povijest bijele djevojke, koja je odrasla među Indijancima i koja se osvećuje ubojicama svoga oca.
- 16.—17. »Grieh jedne noći«, američki film u režiji Elie Kazana, u glavnim ulogama Spencer Tracy i Katharine Hepburn. Životna drama čovjeka, koji je pokušao sreću da u pustoši učvrsti stočarstvo. Samotan i tegoban put ustrajnog stočara, koji nije našao snage da oprost ni svojim najbližima.

Značajno je primijetiti, da je interes publike za to predavanje bio neobično velik. Predavanju je prisustvovao rekordan broj osoba.

Na kraju predavanja prikazana su 2 kratka kulturna filma o »Minijaturama Hrvatske« i »Zlato i srebro Zadra«. N.

24. listopada održao je u Narodnom domu referat o »Deset godina Ujedinjenih nacija« drug Nikola Dulčić, predsjednik suđa. Poslije referata prikazan je kratak kulturni film »Komitska legenda«.

U svom referatu predavač je obuhvatio historijat OUN i istaknuo veliko političko značenje te organizacije.

Predavanje je slušalo preko 200 osoba.

PREDAVANJE U BREGANI

Narodno sveučilište u Bregani radi u okviru Narodnog sveučilišta Samobor. U mjesecu listopadu o. g. održao je prvo predavanje prof. dr. Nikola Peršić o temi »Australija, zemlja budućnosti«. U toj temi predavač je obuhvatio stanovništvo, gospodarsko stanje i rezultate dosadašnjeg istraživanja te zemlje. Predavanje je slušalo pažljivo preko 200 osoba. Predavač i publika bili su zadovoljni s početkom rada Narodnog sveučilišta u Bregani.

Drugo predavanje održala je dr. Vera Šarić o istoj temi kao i u Samoboru: »Ugrožena mladost«. Predavačicu je publika

SPORT

NOGOMET

Još samo 2 kola i jesenski dio nogometnog prvenstva Podsavne lige Varaždin će završiti. Već sada se može smatrati NK »Samobor« jesenskim prvakom, iako ima odigrati jednu utakmicu u gostima s drugoplasiranim klubom na tablici (»Jedinstvo« Začretje), a drugu utakmicu igra kod kuće (»Vatrogasac« Zdenči). Ove takmičarske godine sastaje se naš klub s nešto slabijim protivnicima nego prošle godine, no to ne umanjuje zaista lijep uspjeh našeg kluba. U prvenstvenim takmičenjima nije izgubljen ni jedan bod, a razlika datih i primljenih zgoditaka je upravo sjajna. — Pod vrlo teškim uslovima, bez financijskih sredstava, velikim zalaganjem nekolicine članova uprave i ljubavljiva igrača prema klubu i Samoboru, naše društvo radi i napreduje. Kišni jesenski dani, moker i blatan teren ne mogu spriječiti igrače da ne dolaze na treninge i na odigranje utakmica, iako poslije nije pripremljena topla voda, čaj, ugrijana prostorija, kako to imaju svi ostali klubovi.

Čudno se gleda na nogometaše, ali to je jedino društvo u Samoboru, koje stalno

ŠUMARIJA SAMOBOR

raspisuje

PISMENU OFERTALNU LICITACIJU

za izradu stolarsko-bravarskih radova za novogradnju upravno-stambene zgrade u Samoboru.

Orijentaciona predračunska suma iznosi Din 1.600.000. Pismene ponude u zapečaćenoj kuverti predaju se kod uprave Šumarije do 22. studenoga o. g. u 12 sati.

Kaucija u visini 5% od ponuđenog iznosa ili garantno pismo položiti će dostalac najkasnije 48 sati nakon potpisa zapisnika o licitaciji.

Troškovnik i šeme mogu se vidjeti u kancelariji Šumarije svakog dana od 8—12 sati.

Licitacija će se održati dne 22. studenoga o. g. u prostorijama Šumarije u 12 s.

STAMBENOJ UPRAVI SAMOBOR

potreban je zidarski majstor s 5 g. prakse. Molbe predati lično do 10. XI. 1955. u Langovoj ulici 31. za vrije uredovnih sati.

PRODAJE SE NOVI ŠIVAČI STROJ marke »Prima«. — Upitati kod Katice Grubešić, Samobor, Šmidhenova ul. 15.

PRODAJE SE SPAVAČA SOBA (2 kreveta sa žičanim ulošcima, 2 noćna ormarića i 2 ormara), ušćuvana uz povoljnu cijenu. — Upitati u upravi lista.

primila lijepo i saslušala s mnogo pažljivošću. I tom predavanju prisustvovalo je preko 200 osoba, što je dokaz, da Bregana ima smisla za narodno prosvjećivanje preko Narodnog sveučilišta, što je za pohvaliti. B. M.

KAZALISTE

Članovi zagrebačkog kazališta »Komedija« izveli su 17. listopada u Narodnom domu »Barona Tamburlanovića«.

Taj igrokaz spada u one rijetke kazališne izvedbe odigrane u Samoboru, koji je samoborska publika primila s oduševljenjem. Ovaj put glumci iz Zagreba shvatili su, nakon čestih opomena, da se s ukusom Samoboraca nije šaliti, jer je isti u dobroj mjeri, da se izrazim, izbirljiv. — Samo izvedbi dana je nota duhovite lakrdije, koja u svojoj biti obrađuje ono staro aristokratsko trulo društvo opterećeno raznim titulama, pod čijim pritiskom su se naduvali kao mjehuri od sapunice, da na koncu puknu sami od sebe i nestanu za uvijek s pozornice ljudskog društva.

U izvedbi komada učestvovali su: Joža Šeb, kao baron, Ružica Klaužer, mlada barunica, Tedy Sotošek, pravdamerić, Vlado Horvatin u ulozi slugu Miška. Horvatin u ulozi »Miška« naročito je zapažen od publike u svojoj zahvalnoj, ali i prilično teškoj ulozi. Za čitav ansambl mora se reći, da su dali od sebe sve najbolje, zbog čega su od publike nagrađeni iskrenim i sponzanim pljeskom. MB

gotovo najviše radi. Članovi društva nogometaši svi su vrijedni radnici na svojim radnim mjestima i dobri đaci u školi (Šver, Budi, Strašček, Jednačak, Rudolf). Samo vrijedan radnik i dobar đak mogu biti članovi našeg sportskog kolektiva. Treba i napomenuti, da kroz prvenstvo nije ni jedan igrač kažnjen ili ukoren, što je također dokaz, da naši nogometaši nisu razbijajući, nego pristojni i kulturni građani, a nogomet nije gruba, nego muška igra, u kojoj mogu igrati jaki, tjelesno i duševno zdravi ljudi, kakve naša zajednica treba.

Dok je 16. X. odigrana utakmica u Luki bila za naš klub nesretna, jer smo primili 3 nepotrebna zgoditka, a konačno pobijedili sa 6:3, to je u nedjelju 23. X. odigrana utakmica u Samoboru protiv »Bratstva« bila jedna od najboljih u ovom prvenstvu. — Protivnik se pripremio na slavlje čvrsto uvjeren u svoju pobjedu, no naša momčad zaigrala je onako, kako to i treba, kad se nalazi na prvom mjestu. — Vrlo lijepa, uzbudljiva, brza i borbena utakmica, u kojoj je naša momčad pobijedila sa 5:0 i preokrenula slavlje u žalost kod protivnika. — Sastav momčadi bio je: Noršić I., Tenk Z., Gaberc, Medved M., Žibrat, Stanić, M. Jednačak, Mogulić, G. Medved, Mesić, Rudolf. — Naročito treba istaći odličnu igru Žibrata, Mesića Jednačeka i Rudolfa. — U predigri juniora za prvenstvo, naši su pobijedili s 6:0.

Prije glavne utakmice predao je predsjednik Č. Bastijančić igraču Milanu Medvedu dar i čestitke za njegov 300-ti nastup u dresu NK-a »Samobor«. Z. T.

OBAVIJEST ZADRUGARIMA!

Stigla: sjemenska pšenica »U1«, ozimi ječam i ozima zob, što možete nabaviti ili zamijeniti u svim prodavaonicama Poljoprivredne zadruge, Samobor.

Pozivaju se svi zadrugari, članovi Poljoprivredne zadruge, Samobor, da odmah prijave svoje potrebe za modru galicu, talijanski sumpor, kao i za umjetni gnoj Tomasovu drozgu. Uprava

OBAVIJEST

svim uzgajateljima svinja njemačke oplemenjene pasmine na zadružni sastanak u

NEDJELJU 6. XI. 1955. U 8 SATI u »Narodnom domu« u Samoboru.

Uprava
Poljoprivredne zadruge
Samobor